

ภาพยนตร์กับประวัติศาสตร์: ข้อสังเกตเบื้องต้นว่าด้วยเรื่องของผู้อ่านออกฮิสตริก

โดม ไกรปรกรณ์*

แดน ไชป์ นักประวัติศาสตร์และนักทำภาพยนตร์ซึ่งสอนวิชาประวัติศาสตร์อยู่ที่ Moore College of Art and Design ในฟิลาเดลเฟีย ได้ตั้งข้อสังเกตที่น่าสนใจเกี่ยวกับการศึกษาประวัติศาสตร์ในยุคสมัยใหม่ที่เทคโนโลยีการสื่อสารก้าวหน้าอย่างรวดเร็วว่า ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของรูปแบบการสื่อสาร กำลังจะทำให้วิธีการปฏิบัติทางประวัติศาสตร์ซึ่งมีรากฐานอยู่ที่การสื่อสารในรูปแบบของสิ่งพิมพ์เปลี่ยนฉากให้กับวิธีการปฏิบัติทางประวัติศาสตร์ที่สื่อสารในรูปแบบของภาพเคลื่อนไหว - อาทิ ภาพยนตร์หรือวิดีโอ ได้มีบทบาทในการอธิบายประวัติศาสตร์ของสาธารณชนมากยิ่งขึ้น (Sipe 1991: 75) พร้อมทั้งชี้ให้เห็นว่าวงการประวัติศาสตร์อเมริกันเริ่มตระหนักถึงการใชภาพเคลื่อนไหวในการศึกษาประวัติศาสตร์ ดังเห็นได้จากการที่มหาวิทยาลัยนิวยอร์กได้ฝึกสอนให้นักเรียนประวัติศาสตร์ใช้ภาพยนตร์และวิดีโอในหลักสูตรประวัติศาสตร์สาธารณะหรือการที่สมาคมประวัติศาสตร์อเมริกันได้มีการตั้งคณะกรรมการเพื่อให้รางวัลแก่ภาพยนตร์ หรือการที่วารสาร *"The Journal of American History"* วารสาร *"The American Historical Review"* และวารสาร *"Film and*

*ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปัจจุบันเป็นนิสิตปริญญาเอก สาขาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

History” ได้ตีพิมพ์บทวิจารณ์ภาพยนตร์ บทความเกี่ยวกับวิชาการวิจารณ์ภาพยนตร์ และบทความว่าด้วยประวัติศาสตร์ของภาพยนตร์ และการวิเคราะห์ภาพยนตร์ในฐานะหลักฐานทางประวัติศาสตร์สังคมและประวัติศาสตร์ภูมิปัญญา (ibid: 76)

ข้อสังเกตของแดน ไชปี มีความน่าสนใจอย่างมาก ทั้งในด้านความสอดคล้องกับสังคมโลกที่กำลังอยู่ในจุดเปลี่ยนผ่านจากยุคแห่งสังคมอุตสาหกรรมหรือยุค “คลื่นลูกที่สอง” เข้าสู่ยุคแห่งเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ หรือยุค “คลื่นลูกที่สาม”¹ และด้านที่ว่าภาพยนตร์เป็นสิ่งที่นักประวัติศาสตร์และนักสังคมศาสตร์ ซึ่งทำการศึกษาเกี่ยวกับสังคมมนุษย์ ควรให้ความสำคัญไม่มองข้ามหรือละเลย เพราะเราไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า ภาพยนตร์ (และวิดีโอ) เป็นผลผลิตที่เป็นตัวแทนของสภาพสังคมและแนวความคิดของคนในสังคมในยุคสมัยที่ภาพยนตร์ (และวิดีโอ) เรื่องนั้นถูกสร้างขึ้น (รัตน 2542-2543: 11)

ในขณะที่ถ้ามองย้อนมาที่วงการประวัติศาสตร์ของไทย จะพบว่านักประวัติศาสตร์อาชีพและสมัครเล่นส่วนหนึ่งเริ่มตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาพเคลื่อนไหวกับประวัติศาสตร์ และพยายามชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาพยนตร์กับการอธิบายประวัติศาสตร์ผ่านงานที่เป็นสิ่งพิมพ์ เช่น บทความของศุภวิทย์ ถาวรบุตร ที่เสนอว่าภาพยนตร์เป็นสื่อที่มีพลังในการนำเสนอประวัติศาสตร์ ช่วยให้ประวัติศาสตร์ไทยเป็นเรื่องที่ไม่น่าเบื่อ และเปิดพื้นที่ให้แก่ประวัติศาสตร์ที่มีตัวละครเด่นหลายตัว หลายชนชั้น โดยเฉพาะ “มวลชน” ได้เป็นตัวละครเด่นในประวัติศาสตร์ รวมทั้งเปิดโลกทัศน์ให้ประชาชนได้รับความรู้และข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ใหม่ อันอาจนำไปสู่การวิจารณ์ได้เถียงในกรณีที่ไม่เห็นด้วยกับความรู้และข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ที่เสนอในภาพยนตร์อย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นการแสดงถึงควมมีวุฒิภาวะของสังคมไทย (ศุภวิทย์ 2544: 54-61)

โดยก่อนหน้านี้บทความของศุภวิทย์ ได้มีบทความของชาญวิทย์ เกษตรศิริ และวรรณิ์ สาราญเวทย์ ที่อธิบายประวัติศาสตร์ “การสร้างชาติ” ไทย ยุคหลัง

1. โปรดดูรายละเอียดใน ทอพลเลอร์ 2533.

การเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 ถึงสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยอธิบายว่าผู้นำไทยในช่วงเวลานั้น 2 ท่าน คือ จอมพล ป.พิบูลสงคราม และนายปรีดี พนมยงค์ ได้ใช้ภาพยนตร์เป็นสื่อในการสร้างและนำเสนออุดมการณ์ทางการเมืองของตน (ชาญวิทย์ และวรรณี 2536: 89-112)

ส่วนความเคลื่อนไหวล่าสุดที่แสดงให้เห็นถึงพลังและความสัมพันธ์ระหว่างภาพยนตร์กับการอธิบายประวัติศาสตร์ในสังคมไทยได้อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน ได้แก่ ปรากฏการณ์กระแสตอบรับ และวิพากษ์วิจารณ์ ตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับภาพยนตร์เรื่อง “สุริโยไท” (สร้างโดยหม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล) กับการอธิบายประวัติศาสตร์ทั้งในเชิงข้อเท็จจริงและการตีความทางประวัติศาสตร์²

บทความนี้เป็นความพยายามของผู้เขียนที่จะพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาพยนตร์กับประวัติศาสตร์ในเชิงประวัติศาสตร์บอกเล่า เนื่องจากผู้เขียนเห็นด้วยกับแนวคิดของนักประวัติศาสตร์และนักคิดแนวหลังสมัยใหม่ (Post-modernism) ที่ว่า “ภาพ” เป็นภาษาหรือสื่อที่บอกเล่า/บรรยายเรื่องราวได้เช่นเดียวกับตัวอักษรและคำพูด³ เพราะฉะนั้นในแง่นี้ภาพยนตร์จึงเป็นสื่อที่แสดงหรือบอกเล่าถึงเรื่องราวต่าง ๆ ได้ ทั้งยังน่าจะเป็นการเล่าเรื่องที่สะท้อนภาพ/เรื่องราวของคน/สังคมหนึ่ง ๆ ได้เป็นอย่างดีอีกด้วย ดังที่กล่าวแล้วว่าภาพยนตร์เป็นผลผลิตที่เป็นตัวแทนของสังคมและแนวคิดของคนในสังคมในยุคสมัยที่ภาพยนตร์เรื่องนั้น ๆ ถูกสร้างขึ้น โดยที่ผู้เขียนจะเน้นศึกษาเรื่องราวของผู้ป่วยออทิสติกที่ปรากฏในภาพยนตร์เป็นสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากโรคออทิสซึมเป็นอาการป่วยที่น่าสนใจ เช่นเดียวกับที่พบว่าผู้ป่วยออทิสติกอยู่ในฐานะ “คนชายขอบ” ของสังคม (จะได้อธิบายต่อไปข้างหน้า)

ในส่วนของการนำเสนอ บทความนี้จะแบ่งประเด็นในการนำเสนอเป็น 4 ประเด็นใหญ่ ได้แก่ 1. ข้อมูลเกี่ยวกับโรคออทิสซึมและผู้ป่วยออทิสติก (โดย

2. ปรากฏการณ์เกี่ยวกับภาพยนตร์ “สุริโยไท” ในแง่ข้อเท็จจริงและการตีความทางประวัติศาสตร์ ปรากฏให้เห็นทั้งในรูปของข้อเขียนและหนังสือที่เขียนโดยผู้รู้ทางประวัติศาสตร์ อาทิ พิเศษ เจียจันทร์พงษ์, สุริโยไท ประวัติศาสตร์จากภาพยนตร์. (พิมพ์ 2 ครั้ง โดยสำนักพิมพ์มติชน) รวมถึงที่ปรากฏเป็นกระตุกใน WEBSITE ในอินเทอร์เน็ต เช่น WEBSITE ห้องสมุดของพันธุทิพย์ <<http://pantip.inet.co.th/cafe/library>>

3. โปรดดู White 1973; บาร์ตส์ 2538: 110-129.

สังเขป) 2. เรื่องราวของผู้ป่วยออทิสติกในภาพยนตร์อเมริกัน 3. เรื่องราวของผู้ป่วยออทิสติกในภาพยนตร์ไทย 4. ข้อเสนอแนะ/วิธีการรวบรวมและนำเสนอเรื่องราวของผู้ป่วยออทิสติกในสื่อประเภทภาพยนตร์ของไทย

1. โรคออทิสซึม (Autism) และผู้ป่วยออทิสติก (Autistic)⁴

โรคออทิสซึมเป็นอาการป่วยชนิดหนึ่ง เนื่องจากความบกพร่องของสมองส่วนที่มีหน้าที่เกี่ยวกับประสาทสัมผัสและการเรียนรู้ ทำให้ผู้ป่วยขาดการรับรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัวอย่างสิ้นเชิง มีพัฒนาการทางการพูดและการสื่อสารช้ากว่าบุคคลทั่วไป ไม่มีจินตนาการ มีพฤติกรรมซ้ำ ๆ บางอย่าง ทั้งการกระทำและความคิด มีพฤติกรรมเลียนแบบบุคคลอื่นโดยไม่รู้ความหมายของสิ่งที่ตนกระทำ และมีลักษณะพฤติกรรมการแยกตัวออกจากสังคม อยู่ในโลกของตัวเอง ไม่ค่อยสื่อสารกับใคร ซึ่งลักษณะประการหลังนี้เองที่เป็นที่มาของการขนานนามอาการป่วยดังกล่าวนี้ว่า “ออทิสซึม” ที่มีความหมายว่า “ตัวเอง” โดยผู้ที่มีอาการออทิสซึมจะได้รับการเรียกว่า “ออทิสติก”

ประวัติความเป็นมาของโรคออทิสซึม เข้าใจว่าโรคนี้คงมีมานานแล้ว โดยมีรายงานของนักวิทยาศาสตร์ชาวฝรั่งเศส J.M.G. Itard ในปี ค.ศ. 1799 ที่เขียนเรื่องราวของเด็กชายวัย 12 ปี ชื่อวิกเตอร์ ซึ่งอาศัยอยู่ตามชายป่าและมีความผิดปกติทางพฤติกรรมมากมาย โดยเฉพาะเรื่องภาษาและการเรียนรู้ไว้ในหนังสือเรื่อง *“The Wild Boy of Aveyron”*

นอกจากนี้ยังมีหนังสือที่เขียนโดยนักจิตวิทยาชาวอเมริกันในปี ค.ศ. 1919 ซึ่งกล่าวถึงเรื่องราวของเด็กชายตอน อายุ 2 ขวบ 7 เดือน ที่มีความบกพร่องในการใช้ภาษา การรับรู้ และมีพฤติกรรมแยกตัวจากสังคม โดยเรื่องราวจากหนังสือนี้ได้กระตุ้นให้มีผู้สนใจเด็กกลุ่มดังกล่าวมากขึ้น

4. เรียบเรียงจาก ออทิสติก. 2544. *หมอชาวบ้าน*, 23, 268 (สิงหาคม): 10-16; วินัดดา 2537: 10-26; โจซัวร์ 2544: 131-133 โดยข้อมูลอีกส่วนหนึ่งได้จากประสบการณ์ส่วนตัวของผู้เขียนที่ได้คลุกคลีอย่างค่อนข้างใกล้ชิดกับเด็กออทิสติกคนหนึ่งเป็นเวลาประมาณ 1 ปี.

ต่อมาในปี ค.ศ. 1943 Dr.Leo Kanner ได้รวบรวมลักษณะอาการเฉพาะโรคความบกพร่องในทางการใช้ภาษา การรับรู้และพฤติกรรมการแยกตัวจากสังคม และจัดกลุ่มโรคนี้โดยใช้ชื่อว่า "ออทิซึม" จากนั้นอีกประมาณ 20 ปีต่อมา ในปี ค.ศ. 1962 ก็ได้มีการจัดตั้งสมาคมของพ่อแม่ นักวิชาการ และผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กออทิสติกขึ้นในประเทศอังกฤษและประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรปและอเมริกา เพื่อรวบรวมปัญหา รวบรวมข้อมูลทางการแพทย์ และการศึกษาค้นคว้าต่าง ๆ ไว้ให้บริการแก่ครอบครัวที่เพิ่งพบว่าลูกเป็นโรค และหาทุนสำหรับการค้นคว้าวิธีการที่ก้าวหน้าในการให้ความช่วยเหลือและให้การศึกษาแก่เด็กออทิสติก รวมทั้งเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโรคออทิซึมและผู้ป่วยออทิสติกให้กระจายสู่บุคคลทั่วไป

ในส่วนของผู้ป่วยออทิสติกนั้น สันนิษฐานว่าสาเหตุของการป่วยมาจากภาวะที่ทำให้สมองบางส่วนผิดปกติ เช่น โรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ อุบัติเหตุในระหว่างที่อยู่ในครรภ์มารดาและระหว่างการคลอด หรือเรื่องความไม่สมดุลของสารเคมีในร่างกาย ตลอดจนการเจ็บป่วยของเด็กหลังคลอด รวมทั้งสาเหตุจากกรรมพันธุ์ โดยการจะรู้ว่าเด็กเป็นออทิสติกหรือไม่ เราสามารถที่จะรู้ได้จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็ก โดยพฤติกรรมของออทิสติกจะเริ่มสังเกตได้ตั้งแต่วัยแรก ซึ่งพ่อแม่มักจะสังเกตไม่เห็น แต่พฤติกรรมจะเริ่มแสดงชัดเมื่อเด็กย่างเข้าสู่ขวบปีที่สอง กล่าวคือ อายุประมาณ 2 ขวบ ถึง 2 ขวบครึ่ง (24-30 เดือน)

พฤติกรรมที่สามารถสังเกตเห็นได้ว่าเด็กเป็นออทิสติก คือเด็กจะไม่สบตา ไม่แสดงออกทางสีหน้าท่าทางว่าจะผูกสัมพันธ์หรือเล่นกับใคร ไม่เล่นหรือส่งเสียงตอบกับคนที่มาเล่นด้วย สนใจจดจ้องแต่กับวัตถุสิ่งของที่เขาสนใจอยู่ โดยเฉพาะวัตถุสิ่งของที่กำลังเคลื่อนที่ เช่น พัดลมที่กำลังหมุน หรือดวงไฟกระพริบ หรือชอบหมุนวัตถุ เช่น ล้อรถยนต์ของเล่นหรือปากกา อยู่เสมอ ๆ

นอกจากนี้ เด็กออทิสติกยังมีพฤติกรรมการแสดงออกทางอารมณ์ให้เหมาะสมได้ เช่น ส่งเสียงกรีดกรีด หรือหัวเราะอย่างไม่ทราบสาเหตุ (สำหรับบุคคลทั่วไป) และมีการพัฒนาการพูดสื่อความหมายที่ล่าช้าหรือไม่สามารถใช้ภาษาทางในการสื่อความหมายกับผู้อื่นได้ โดยการพูดของเด็กออทิสติกจะมีลักษณะการพูดที่มีภาษาของตัวเอง ที่คนทั่วไปฟังไม่รู้เรื่อง (บางคนเรียกภาษา

ของเด็กออทิสติกว่าเป็นภาษา “มนุษย์ต่างดาว”) หรือไม่ก็พูดแบบนกแก้วนก-
ขุนทอง คือพูดเลียนแบบโดยไม่ทราบความหมายของสิ่งที่พูด หรือไม่ก็พูดคำ
ซ้ำ ๆ เฉพาะในสิ่งที่ตนเองสนใจ โดยไม่สนใจว่าจะมีผู้ฟังหรือไม่

พฤติกรรมที่สามารถบ่งชี้ได้ว่าเด็กเป็นออทิสติกอีกประการหนึ่งคือ เด็ก
จะมีปัญหาเรื่องสมาธิสั้น หรือที่เรียกว่าไฮเปอร์แอคทีฟ (Hyperactive) กล่าวคือ
อยู่ไม่สุข มีการเคลื่อนไหวมากกว่าเด็กอื่นที่มีอายุเท่ากัน แต่ในบางกรณีเด็ก
ออทิสติกบางคนก็เป็นออทิสติกแบบนิ่ง พฤติกรรมของเด็กออทิสติกอีกประการ
หนึ่งคือ อาการไม่ยอมรับหรือยึดหยุ่นต่อสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ต้องทำ
ตามเดิมทุกขั้นตอนเหมือนเดิมทุกครั้ง เช่น ต้องการอาหารที่รสชาติเหมือนเดิม
ในเวลาเดิมเป็นประจำสม่ำเสมอ ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้

จากข้อมูลทางการแพทย์เท่าที่มีอยู่ในปัจจุบันพบว่า โรคออทิสซึมจะพบใน
เด็กชายมากกว่าเด็กหญิง 4 เท่า และโรคออทิสติกเป็นโรคที่เป็นแล้วรักษาไม่หาย
เนื่องจากเป็นอาการที่เกิดจากความบกพร่องของสมอง จึงไม่มียาหรือเครื่องมือ
ทางการแพทย์ใด ๆ รักษาให้หายขาดได้ ความรู้ทางการแพทย์ทำได้เพียงการให้
ยาบางตัวเพื่อใช้ควบคุมพฤติกรรมของเด็กออทิสติก ให้สามารถฝึกฝนให้เด็กมี
พัฒนาการการเรียนรู้การดำเนินชีวิต จนสามารถช่วยเหลือตัวเองและดำรงชีวิต
อยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้ โดยหัวใจสำคัญของการช่วยเหลือผู้ป่วยออทิสติก
อยู่ที่ความรักความเข้าใจของพ่อแม่ สมาชิกในครอบครัว และความช่วยเหลือ
ความเข้าใจระดับชุมชนและสังคม

2. เรื่องราวของผู้ป่วยออทิสติกในภาพยนตร์ อเมริกัน

ก่อนที่จะพูดถึงเรื่องราวของผู้ป่วยออทิสติกในภาพยนตร์อเมริกัน ขอ
ทำความเข้าใจก่อนว่า เหตุที่ผู้เขียนหยิบยกเรื่องราวของผู้ป่วยในภาพยนตร์
อเมริกันมาพูดก็ด้วยเหตุผล 2 ประการ ประการแรกคือ ส่วนใหญ่ของ
ภาพยนตร์ที่ผู้เขียนเคยชมเป็นภาพยนตร์อเมริกัน (เมต อิน ฮอลส์วูด) และ
เหตุผลประการต่อมาซึ่งเกี่ยวข้องกับเหตุผลประการแรกพอสมควรคือ ภาพ-

ยนตร์ที่ผลิตและฉายในตลาดผู้บริโภคภาพยนตร์ (เกือบ) ทั่วโลก เป็นภาพยนตร์ที่ผลิตในเมืองมายาของโลกลอสแอนเจลิส สหรัฐอเมริกา

นอกเหนือจากข้อตกลงร่วมกันที่เพิ่งกล่าวแล้ว ผู้เขียนขออนุญาตปูพื้นความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของภาพยนตร์พอสังเขป เพื่อเป็นพื้นฐานความรู้แก่ผู้อ่าน (รวมทั้งตัวผู้เขียนเอง) ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาพยนตร์ในระดับหนึ่ง (ซึ่งอาจช่วยให้เกิดอรรถรสในการอ่านบทความนี้มากยิ่งขึ้นด้วย)

ภาพยนตร์เป็นผลิตผลของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ของโลกอุตสาหกรรมทุนนิยมตะวันตก ถือกำเนิดขึ้นในปี พ.ศ. 2438 (ค.ศ. 1895) เมื่อพี่น้องตระกูลลิมีแอร์ได้สร้างสิ่งที่เรียกว่า "Cinematograph" ขึ้น⁵ และนับจากนั้นมาก็ได้มีการผลิตภาพยนตร์ เพื่อการชม เพื่อความบันเทิง (บางช่วงก็เพื่อการโฆษณาชวนเชื่อทางการเมือง เช่น ภาพยนตร์ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ฝ่ายนาซีเยอรมันใช้เป็นเครื่องมือในการโฆษณาชวนเชื่อของฝ่ายตน เป็นต้น) และได้พัฒนาเป็นอุตสาหกรรมเพื่อการค้า การตลาด ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

จากการพิจารณาภาพยนตร์ที่ผลิตในโลกตะวันตกโดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา สามารถแบ่งประเภทของภาพยนตร์จากส่วนประกอบของเนื้อหาเป็นหลัก ได้เป็น 10 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่⁶

1. ภาพยนตร์นิยายวิทยาศาสตร์และจินตนาการ (Science Fiction and Fantasy) เนื้อหาของภาพยนตร์ตระกูลนี้มักจะว่าด้วยความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของมนุษย์, มนุษย์ต่างดาวและอวกาศ หรือเรื่องราวในจินตนาการ ความฝัน ตำนาน เรื่องของวีรบุรุษ เวทมนตร์ และการผจญภัย ตัวอย่างของภาพยนตร์ตระกูลนี้ เช่น *Star Wars*, *Apollo 13*, *Men in Black*, *E.T.-The Extra-Terrestrial*, *Superman*, *Mary Poppins* ฯลฯ

2. ภาพยนตร์สยองขวัญ (Horror Film) เนื้อหาของภาพยนตร์มักจะเป็นเรื่องของการฆ่า, ความตาย, ฆาตกรโรคจิต, ปีศาจหรือสัตว์ดุร้าย โดยผู้ชม

5. When Movies Began and No One Came. 1985. *New York Times* อ้างถึงใน ชาญวิทย์ และวรรณ 2536: 89-112.

6. เก็บความจาก ฤทธา 2541.

จะรู้สึกตื่นเต้นระทึกใจหรือหวาดผวาในขณะที่ชมภาพยนตร์ ตัวอย่างภาพยนตร์ตระกูลนี้ เช่น *Jaws*, *Psycho*, *Dracula*, *The Silence of the Lambs*

3. ภาพยนตร์ผจญภัย (The Adventure Film) เนื้อหาของภาพยนตร์ตระกูลนี้มักจะเป็นเรื่องของตัวเอกที่มีความสามารถพิเศษหรือทักษะความชำนาญ (บางครั้งก็ไม่มี) เอาชนะสถานการณ์เลวร้ายที่กำลังเผชิญอยู่ โดยที่ตัวเอกและเรื่องราวในภาพยนตร์มักจะเป็นเรื่องแบบเกินจริง ตัวอย่างภาพยนตร์ตระกูลนี้ เช่น ภาพยนตร์ซีรีส์ของผู้นำกับสตีเวน สปีลเบิร์ก เรื่อง *Indiana Jones* (ทั้ง 3 ภาค), *The Mask of Zorro*, *Rambo* ฯลฯ

4. ภาพยนตร์บุกเบิกตะวันตก (The Western) เนื้อหาของภาพยนตร์มักจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความบอย, อินเดียนแดง และการบุกเบิกพื้นที่ในสหรัฐอเมริกายุคแรก ๆ ตัวอย่างเช่น *The Searchers* (นำแสดงโดยพระเอกยอดนิยมตลอดกาลของภาพยนตร์ตระกูลนี้ คือ จอห์น เวย์น), *Unforgiven* (นำแสดงโดย คลินท์ อีสต์วูด), *Dances with Wolves* (นำแสดงโดย เควิน คอสเนอร์) ฯลฯ

5. ภาพยนตร์แก๊งสเตอร์ (The Gangster Film) เนื้อหาของภาพยนตร์มักจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรม มาเฟีย ดังเช่นอัลคาโปน ตัวอย่างเช่น *The Godfather* (มี 3 ภาค นำแสดงโดยดารานำอย่างอัล ปาซิโน, มาลอน แบรนโด), *Good Fellas* (นำแสดงโดยโรเบิร์ต เดอ นีโร) ฯลฯ

6. ภาพยนตร์ ฟิล์ม นัวร์ (Film Noir) เนื้อหาของภาพยนตร์มักจะเป็นเรื่องที่ตัวละครเป็นพวกโกหก หลอกหลวง และฆ่าผู้อื่น (ประเภทหญิงร้ายชายเลว) ส่วนเนื้อเรื่องเต็มไปด้วยความสับสน หวัง ความรุนแรงและความหมาย ตัวอย่างเช่น *Basic Instinct* (นำแสดงโดยไมเคิล ดักลาส, ชารอน สโตน) หรือ *Leaving Las Vegas* (นำแสดงโดยนิโคลาส เคจ, อลิซาเบธ ซู)

7. ภาพยนตร์เพลง (The Musical) ลักษณะพิเศษของภาพยนตร์ตระกูลนี้คือ เป็นภาพยนตร์ที่เพลงมีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่อง เล่าเรื่อง รวมทั้งมีส่วนในการแสดงออกทางอารมณ์ของตัวละคร ตัวอย่างเช่น *The Sound of Music* (นำแสดงโดยจูลี แอนดรูว์), *Grease* (นำแสดงโดยจอห์น ทราโวลตา, โอลิเวีย นิวตันจอห์น), *Evita* (นำแสดงโดยมาดอนนา) ฯลฯ

8. ภาพยนตร์ตลก (Comedy) ลักษณะพิเศษของภาพยนตร์ตระกูลนี้คือ เป็นภาพยนตร์ที่ใช้มุขตลกเป็นส่วนสำคัญ หรือส่วนประกอบในการเดินเรื่อง ตัวอย่างของภาพยนตร์ตระกูลนี้ที่เห็นได้ชัดคือ ภาพยนตร์ของชาร์ลี แชปปลิน อาทิ *Modern Times*, *City Lights* นอกจากนี้ ยังเห็นได้จากภาพยนตร์ที่นำแสดงโดยจิม แครร์รี่ อาทิ *Liar Liar*, *Ace Ventura* รวมไปถึงภาพยนตร์อย่าง *Naked Gun* (นำแสดงโดยเลสลีย์ เนลสัน) ฯลฯ

9. ภาพยนตร์ศิลปะ (The Art Film) ลักษณะสำคัญของภาพยนตร์ตระกูลนี้คือ เป็นภาพยนตร์ที่ไม่ได้ผลิตขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด แต่เป็นภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นจากแรงบันดาลใจของผู้กำกับที่จะถ่ายทอดความคิด จินตนาการ และประสบการณ์ของตน ไปยังคนดู

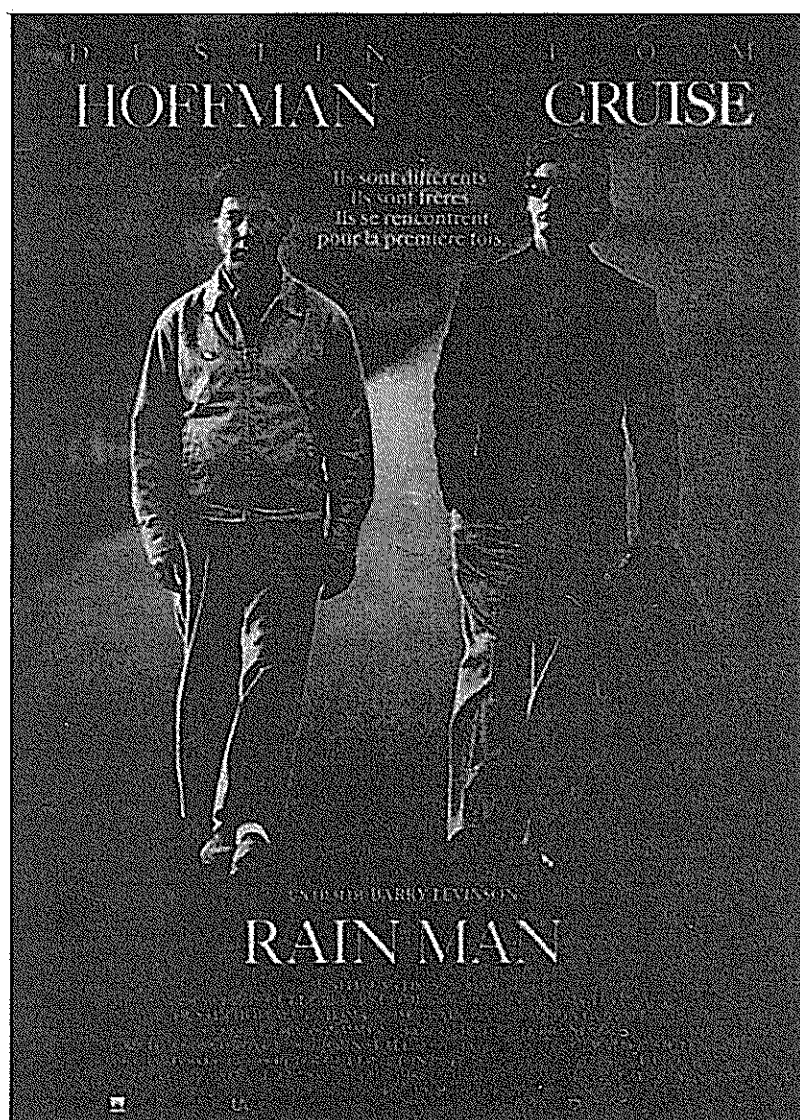
10. ภาพยนตร์สะท้อนปัญหาสังคม (The Social Problem Film) เนื้อเรื่องของภาพยนตร์ตระกูลนี้มักจะหยิบยกเอาประเด็นที่เป็นข้อขัดแย้งและปัญหาของสังคมร่วมสมัยหรือเหตุการณ์ปัจจุบันมาเป็นแก่นของเรื่อง ตัวอย่างภาพยนตร์ตระกูลนี้ เช่น *The China Syndrome* (สร้างในปี 1979 นำแสดงโดย แจ็ค เลียมอน, ไมเคิล ดักกลาส และเจน ฟอนดา) ซึ่งเน้นที่อันตรายจากการใช้พลังงานนิวเคลียร์, *Philadelphia* (นำแสดงโดยทอม แฮงค์ส, แอนโตนีโอ แบนแดรต) ซึ่งเน้นที่การเรียกร้องสิทธิของพวกโฮโมเซ็กชวล/เกย์ตามกฎหมาย, *Erin Brockovich* (นำแสดงโดยจูเลีย โรเบิร์ต) ซึ่งเน้นที่การต่อสู้เพื่อเรียกร้องค่าเสียหายจากโรงงานไฟฟ้าของผู้ที่ได้รับผลจากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากโรงงานดังกล่าวนี้

จากภาพยนตร์ทั้ง 10 ตระกูลที่ได้กล่าวมา ผู้เขียนมีความเห็นในขั้นต้นว่าเรื่องราวของผู้ป่วยออทิสติกน่าจะอยู่ในภาพยนตร์ตระกูลสะท้อนปัญหาสังคมเป็นหลัก (อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนไม่ได้ปฏิเสธว่าเรื่องราวของผู้ป่วยออทิสติกสามารถพบเห็นได้ในภาพยนตร์ตระกูลอื่น เพราะที่จริงแล้ว การจัดตระกูลของภาพยนตร์อเมริกันก็ไม่ได้มีเพียงรูปแบบการจัดแบ่งเป็น 10 ตระกูล อย่างที่หยิบยกมาอ้างในบทความนี้เพียงรูปแบบเดียว ยังมีการแบ่งประเภทของภาพยนตร์ในอีกหลายรูปแบบ เช่น แบ่งภาพยนตร์เป็นแนวยุ้ยหรือแอคชั่น (Action) แนวโรแมนติก (Romantic) แนวโรมานซ์คอมดี้ (Romance-Comedy)

เป็นต้น) เนื่องจากโรคอหิวาต์และผู้ป่วยออทิสติกได้กลายเป็นที่รับรู้และเป็นปัญหาของสังคมตะวันตกในระดับที่ค่อนข้างกว้างขวางพอสมควรแล้ว ดังเห็นได้จากที่กล่าวข้างต้นแล้วว่า ในทศวรรษ 1960 ได้มีการตั้งสมาคมเกี่ยวกับเด็กออทิสติกขึ้นในประเทศในทวีปยุโรปและอเมริกา

ในส่วนของเรื่องราวของผู้ป่วยออทิสติกที่ปรากฏในภาพยนตร์อเมริกันเท่าที่ผู้เขียนเคยชม พบว่าภาพยนตร์ที่กล่าวถึงเรื่องราวของผู้ป่วยออทิสติกมีประมาณ 3 เรื่อง ได้แก่ *Rainman* (นำแสดงโดยดัสติน ฮอฟแมน และทอม ครูซ ซึ่งภาพยนตร์เรื่องนี้ได้รับรางวัลออสการ์ในปี 1988 สองรางวัล คือ ภาพยนตร์ยอดเยี่ยม (Best Picture) และดารานำชายยอดเยี่ยม (Best Actor) คือ ดัสติน ฮอฟแมน, *Mercury Rising* (นำแสดงโดยบรูซ วิลลิส), *Molly* (นำแสดงโดยเอลิซาเบธ ชู) (ผู้เขียนถือโอกาสออกตัว ณ ที่นี้ว่า ผู้เขียนเป็นเพียงคนชอบดูภาพยนตร์ แต่เป็นนักชมภาพยนตร์ที่แย่ คือ ไม่เคยจำปีที่ภาพยนตร์ที่ตนเองชมถูกผลิตและออกฉาย ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบภาพยนตร์จอเงินหรือวิดีโอที่แน่นอนชัดเจนได้ การกล่าวถึงภาพยนตร์ทั้งสามเรื่องนี้ รวมไปถึงภาพยนตร์บางเรื่องที่จะกล่าวต่อไปข้างหน้าจึงไม่ได้เรียงตามลำดับเวลาของการผลิตและการออกฉายอย่างแท้จริง เป็นแต่เพียงการลำดับจากความทรงจำอันเลื่อนกลางของผู้เขียน โดยขออนุโลมและทำความเข้าใจกับผู้อ่านว่า ผู้เขียนพิจารณาภาพยนตร์ที่กล่าวถึงและกำลังจะกล่าวถึงข้างหน้าในภาพกว้าง ในฐานะผลผลิตของสังคมตะวันตกในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 ขณะเดียวกัน ภาพยนตร์ที่กล่าวถึงเรื่องราวของผู้ป่วยออทิสติกอาจจะมีมากกว่า 3 เรื่องที่ผู้เขียนกล่าว หวังว่าผู้รู้ทั้งหลายจะให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ผู้เขียนและผู้อ่านในโอกาสต่อไป) โดยเนื้อเรื่องย่อของภาพยนตร์ทั้ง 3 เรื่องมีดังนี้

Rainman ภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นเรื่องของพี่น้อง 2 คน โดยคนพี่เป็นออทิสติก ต้องอยู่ในความดูแลของสถาบันของรัฐที่ทำหน้าที่ดูแลผู้ป่วยออทิสติกตั้งแต่เล็ก ขณะที่น้องชายซึ่งเป็นปกติใช้ชีวิตแบบหลักลอยอยู่นอกบ้าน โดยมีความทรงจำเกี่ยวกับพี่ชายที่เลื่อนกลาง จนกระทั่งวันที่พ่อตายและทำการเปิดพินัยกรรม ซึ่งระบุว่าพ่อยกสมบัติทั้งหมดให้ลูกชายที่ป่วยออทิสติก น้องชายซึ่งกำลังอยู่ในภาวะถึงแตกและเป็นหนี้จึงไปปรับตัวพี่ชายจากสถาบันดูแลผู้ป่วย

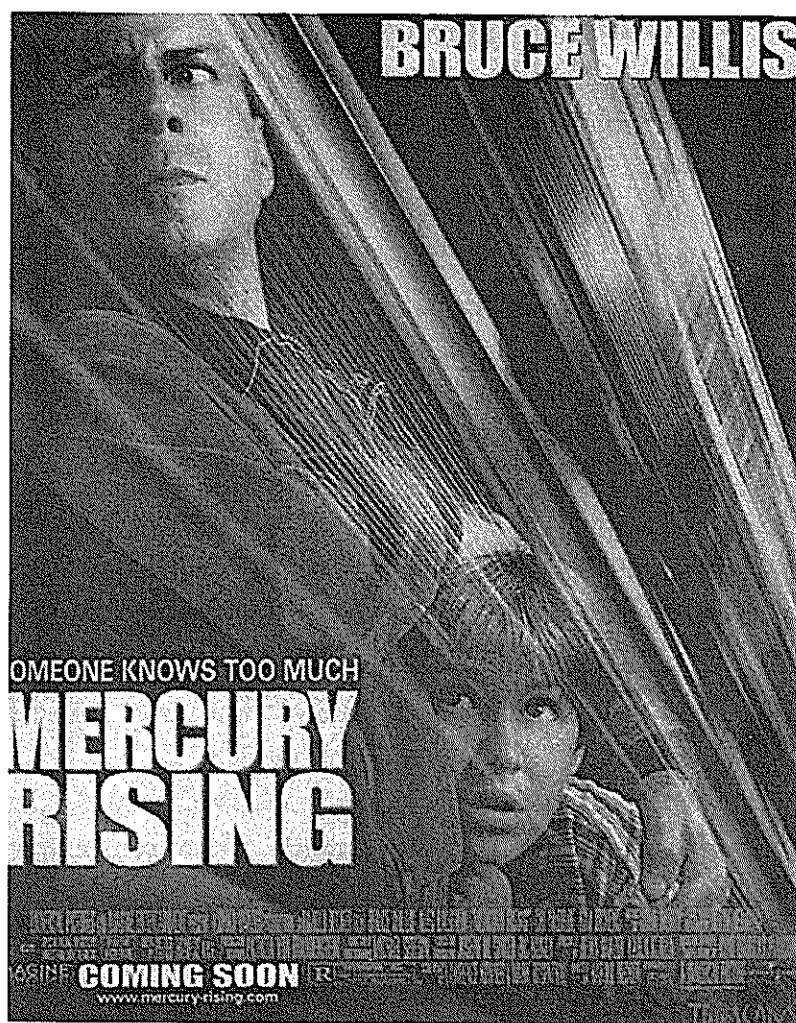

ออทิสติก เพื่อที่ตัวเองจะได้ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการมรดกของพี่ชาย การกระทำดังกล่าวของน้องชายเป็นการทำผิดกฎหมาย เพราะไม่ได้ทำเรื่องตามกฎหมาย และไม่ได้รับอนุญาตจากแพทย์ให้นำตัวพี่ชายออกจากสถานดูแลอย่างถูกต้อง

หลังจากนำตัวพี่ชายออกจากสถานดูแล น้องชายก็นำพี่ชายเดินทางไปยังลาสเวกัส ซึ่งเป็นเป้าหมายที่ตนคาดว่าจะหาเงินจากการพนันเพิ่มจากมรดกของพี่ชายใช้เป็นทุน ระหว่างการเดินทางนี้เอง น้องชายก็ได้เห็นถึงอาการป่วยของพี่ชาย เช่น การร้องโดยไม่มีสาเหตุ และได้เห็นถึงความสามารถในทางตัวเลขของพี่ชาย ได้จากการบอกจำนวนไม้ขีดไฟที่หล่นจากกล่องลงพื้นได้อย่างถูกต้อง ด้วยการเห็นเพียงชั่วพริบตาที่ไม่ขีดหล่น ซึ่งความสามารถพิเศษของพี่ชายนี้เองที่ทำให้น้องชายได้เงินจากการพนันล็อตโตพอที่จะนำไปใช้หนี้ได้ และที่สำคัญคือการเดินทางครั้งนี้ทำให้น้องชายระลึกได้ว่าที่พี่ชายถูกนำไปให้สถานดูแลของรัฐเลียงดูก็เพราะพี่ชายเคยทำน้ำร้อนราดใส่ตนเอง และระลึกได้ว่าคำว่า “เรนแมน” ที่ฝังในหัวของตนโดยไม่รู้สาเหตุก็คือ คำที่เพี้ยนมาจากคำว่า “เรย์มอนด์” ซึ่งเป็นชื่อของพี่ชาย

ครั้นระลึกเรื่องราวทั้งหมดขึ้นได้ ประกอบกับประสบการณ์ที่ได้จากการเดินทาง ทำให้น้องชายเกิดความผูกพันกับพี่ชาย และต้องการดูแลพี่ชายอย่างแท้จริง ไม่ใช่ด้วยเหตุผลด้านผลประโยชน์ดังที่ตั้งใจไว้เดิม อย่างไรก็ตาม ด้วยเหตุที่การนำตัวพี่ชาย (เรย์มอนด์) ออกจากสถานดูแลของรัฐเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ประกอบกับหมอที่มีหน้าที่ดูแลเรย์มอนด์ไม่ไว้ใจตัวน้องชายว่าต้องการดูแลพี่ชายเป็นด้วยเหตุผลด้านผลประโยชน์ทางการเงิน มากกว่าตั้งใจจะดูแลพี่ชายด้วยใจจริง สุดท้ายหมอจึงนำตัวเรย์มอนด์กลับไปให้สถานดูแล โดยที่น้องชายสามารถปลดหนี้ได้จากเงินที่ได้จากการพนันและได้ส่วนแบ่งจากกองมรดกจำนวนหนึ่งอย่างชอบธรรม

Mercury Rising ภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นเรื่องของเด็กออทิสติกที่สามารถถอดรหัส “เมอคิวรี” ซึ่งเป็นรหัสที่หน่วยงานของรัฐคิดขึ้นเพื่อใช้ในงานด้านความมั่นคงของประเทศ และนำมาทดลองว่าจะมีใครสามารถถอดรหัสได้หรือไม่ โดยลงในรูปของปริศนาตัวอักษรในหน้าหนังสือพิมพ์ และประกาศว่าจะให้รางวัลแก่ผู้ที่สามารถแก้ปริศนาได้ (ทั้งนี้การนำรหัสเมอคิวรีในรูปของปริศนาตัวอักษร

และการประกาศให้รางวัลทำในนามของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง)

เมื่อเด็กชายที่ป่วยเป็นออทิสติกคนหนึ่งสามารถแก้ปริศนาได้ และโทรศัพท์ไปแจ้งตามเบอร์โทรศัพท์ที่ลงประกาศในหนังสือพิมพ์ หัวหน้าของหน่วยงานที่คิดค้นรหัสเมอคิวรีก็ได้ทำการป้องกันไม่ให้มีใครถอดรหัสได้อีก โดยการสั่งเก็บครอบครัวของเด็กที่ถอดรหัสได้ ในรูปของการโจรกรรมที่ฆ่าเจ้าทรัพย์ตาย อย่างไรก็ตาม เด็กออทิสติกสามารถซ่อนตัวจากการสังหารได้ และได้เจอกับตำรวจท้องถิ่นที่เข้ามาทำหน้าที่สืบสวนคดีโจรกรรมดังกล่าว

ด้วยเหตุที่เด็กคนนั้นถูกตามฆ่า ทำให้นายตำรวจ (บรูซ วิลลิส) ต้องดูแลเด็กเป็นการชั่วคราว ทำให้เขาได้รับรู้ถึงอาการป่วยของเด็ก เช่น การไม่ยอมรับคนแปลกหน้า (รวมทั้งตัวตำรวจเองในตอนแรก โดยมีข้อยกเว้นที่ผู้หญิงที่ตำรวจและเด็กพบในร้านอาหารแห่งหนึ่ง ซึ่งผู้หญิงคนนี้จะทำหน้าที่ดูแลเด็ก ในขณะที่ตำรวจออกไปสืบหาตัวคนร้าย) และเกิดความรู้สึกว่าตนจะต้องปกป้องเด็กออทิสติกคนนี้ และคลี่คลายคดีโจรกรรมที่พ่อแม่ของเด็กถูกฆ่าตาย ซึ่งด้วยเงื่อนไขจากเด็ก, สถานที่เกิดเหตุ, ผู้ที่ลอบฆ่าเด็กแต่ไม่สำเร็จ ประกอบกับความสามารถของนายตำรวจทำให้เขาสามารถคลี่คลายคดี จับตัวผู้กระทำผิดได้ทั้งหมด และจัดการให้เด็กได้ไปอยู่กับครอบครัวที่เหมาะสม โดยความช่วยเหลือจากโรงเรียนที่เด็กเรียนอยู่เป็นผู้จัดหาครอบครัวให้

Molly เป็นเรื่องของพี่น้องชายหญิงคู่หนึ่ง ที่น้องสาวเป็นออทิสติก และอยู่ในการดูแลรักษาของสถานดูแลของรัฐแห่งหนึ่ง แต่ด้วยเหตุผลบางประการทำให้น้องสาวต้องถูกส่งกลับให้พี่ชายดูแล [หากผู้เขียนจำไม่ผิดน่าจะเป็นเหตุผลทางเศรษฐกิจของสถานดูแล ถูกผิดประการใดขอติดไว้ก่อน โดยผู้เขียนจะกลับไปดูวิดีโอเรื่องนี้อีกครั้งทันทีที่มีโอกาส และจะได้ชี้แจงอีกครั้งหากมีโอกาสนั้น] ผู้อ่านที่ต้องการทราบเหตุผลอย่างรวดเร็วอาจจะไปชมได้จากวิดีโอเรื่องนี้ ซึ่งรู้สึกว่าจะจัดจำหน่ายในเมืองไทยโดย ซี.วี.ดี. (ผู้เขียนคาดการณ์จากความจำอันลางเลือน)]

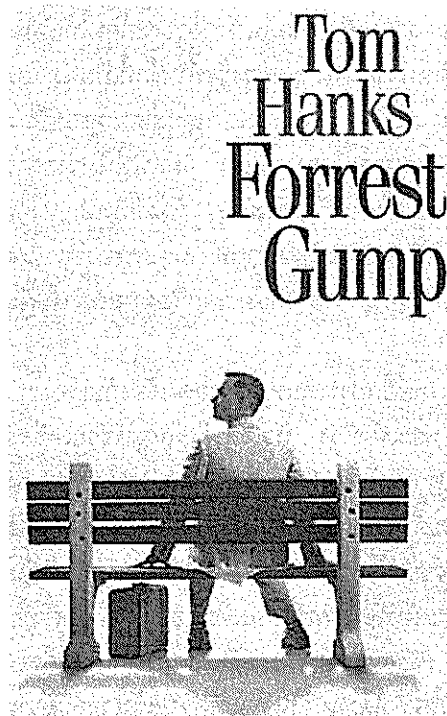
ช่วงเวลาที่น้องสาวที่ป่วยออทิสติกอยู่กับพี่ชาย ตัวพี่ชายก็ได้เห็นถึงอาการป่วยของน้องสาวที่ไม่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นให้เข้าใจได้ จนถึงกับเปรียบเทียบน้องสาวของตนเป็นสิ่งไร้ประโยชน์ ไม่ใช่มนุษย์ แต่เป็น “ผัก” (ตามคำแปล

ในซัปไตเติลของวิดีโอที่ผู้เขียนเคยดู) ดังนั้นเมื่อแพทย์ที่รักษาน้องสาวเสนอว่า การผ่าตัดสมองและเทคโนโลยีทางการแพทย์บางอย่างจะช่วยให้น้องสาวของเธอหายจากการป่วย พี่ชายจึงตกลงให้น้องสาวเข้ารับการรักษาทันที

ผลการรักษาในระยะแรกนั้น พัฒนาการทางสมองของมอลลี่มีมากขึ้น ทำให้มอลลี่เริ่มสื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ ได้ดีขึ้น สามารถออกไปชมละครที่โรงละคร พร้อมทั้งแสดงถึงการมีอารมณ์ร่วมกับเนื้อหาของละครได้ อย่างไรก็ตาม ผลข้างเคียงจากการรักษาทำให้เกิดความผิดปกติในเซลล์ของมอลลี่ ทำให้ทางแพทย์ตัดสินใจที่จะยุติการรักษาด้วยวิธีที่กำลังทำอยู่ ทำให้พี่ชายผิดหวังคร่ำครวญถึงกับขอให้หมอรักษาด้วยวิธีการที่ใช้ต่อไปแม้ว่ามอลลี่จะตาย แต่ด้วยคำพูดของบุรุษพยาบาลที่เคยดูแลและรักมอลลี่ ได้ทำให้พี่ชายของเธอเข้าใจและสามารถยอมรับสภาพของน้องสาวที่จะกลับไปเหมือนกับก่อนการรักษาล่าสุด

นอกจากภาพยนตร์ทั้ง

3 เรื่องดังกล่าวแล้ว ยังมีภาพยนตร์ที่อยู่ในโทนที่ใกล้เคียงกันอย่างน้อยอีก 2 เรื่อง ได้แก่ *Forest Gump* หรือชื่อไทยว่า "อัจฉริยะปัญญา นิม" (นำแสดงโดยทอม แฮงค์, แกรี่ ชีนิส ฯลฯ) และ *Nell* (ประชา 2540: 213-219) ซึ่งในส่วนของภาพยนตร์ 2 เรื่องหลังจะไม่ขอกล่าวถึง ด้วยเหตุที่ว่าเรื่องแรกเป็นหนังดังได้รางวัลออสการ์มากมายและติดอันดับหนังทำเงินตลอดกาลของอเมริกาและของโลก จึงไม่จำเป็นที่จะต้องกล่าวให้มาก ความ ด้วยผู้เขียนคาดว่าผู้

อ่านส่วนใหญ่คงจะเคยชมภาพยนตร์เรื่องนี้แล้ว ส่วนเรื่องหลังเป็นหนังสือที่ผู้เขียนไม่เคยชม เห็นได้จากการที่ผู้เขียนไม่กล่าวถึงดารานำแสดง เพราะเหตุที่ไม่เคยดูและไม่รู้ จึงขอละที่จะกล่าวถึง

เมื่อพิจารณาเรื่องของผู้ป่วยออทิสติกในภาพยนตร์กับข้อมูลทางการแพทย์เกี่ยวกับโรคออทิสซึมเท่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน ผู้เขียนเห็นว่าเรื่องของผู้ป่วยออทิสติกที่ “เล่า” ในภาพยนตร์มีความสัมพันธ์กับข้อมูลทางการแพทย์เกี่ยวกับโรคออทิสซึมและผู้ป่วยออทิสติกอยู่ค่อนข้างมาก เห็นได้จากภาพยนตร์เรื่อง “Molly” ที่เล่าว่าความรู้และเทคโนโลยีทางการแพทย์ยังไม่สามารถรักษาผู้ป่วยออทิสติกให้หายได้ ซึ่งได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่าข้อมูลทางการแพทย์ปัจจุบันยังไม่สามารถรักษาผู้ป่วยออทิสติกให้หายขาดได้ ทำได้แต่เพียงช่วยควบคุมพฤติกรรมให้ผู้ป่วยสามารถฝึกฝนทักษะการเรียนรู้การดำเนินชีวิตเท่านั้น

เช่นเดียวกับประเด็นจากข้อมูลทางการแพทย์ที่ชี้ว่า ผู้ป่วยออทิสติกต้องมีคนดูแลตลอดชีวิต (โจฮัวร์ 2544: 132) ซึ่งประเด็นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นใน *Rainman* และ *Molly* ที่แสดงให้เห็นว่าสถานดูแลของรัฐทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลผู้ป่วย โดยในกรณีของ *Rainman* สะท้อนให้เห็นว่าสถานดูแลของรัฐคงเป็นผู้ดูแลระยะมรดกไปตลอดชีวิตของเขา ส่วนกรณีของ *Molly* ก็มีแนวโน้มว่าสถานดูแลของรัฐคงจะทำหน้าที่ดูแลมรดกไปตลอดชีวิตของเธอ ถ้าไม่เกิดปัญหาจนทำให้พี่ชายของเธอต้องกลับมาทำหน้าที่ดูแลมรดกต่อจากสถานดูแลของรัฐ และมีนัยยะที่แสดงว่าเขาจะต้องทำหน้าที่นี้จนกว่าชีวิตของเขาหรือมรดกสืบทอดหนึ่งฝ่ายใดจะสิ้นสุดลง

ประเด็นจากข้อมูลทางการแพทย์อีกประเด็นหนึ่งที่สอดคล้องกับเรื่องของผู้ป่วยออทิสติกในภาพยนตร์ก็คือ ประเด็นที่ว่า หัวใจสำคัญในการช่วยเหลือผู้ป่วยออทิสติก ได้แก่ ความรัก ความเข้าใจ ของสมาชิกในครอบครัว และความช่วยเหลือ ความเข้าใจ ในระดับชุมชนและสังคม ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากรักความเข้าใจที่ก่อขึ้นในจิตใจของน้องชายที่มีต่อพี่ชายที่เป็นออทิสติกใน *Rainman*, ความตระหนักถึงภาระหน้าที่ในการปกป้องเด็กออทิสติกที่ก่อตัวขึ้นในจิตใจของตำรวจใน *Mercury Rising*, การยอมรับในสภาพที่เป็นอยู่ของน้องสาวที่เป็นออทิสติกของตัวพี่ชายใน *Molly* ในขณะที่ความเข้าใจและความ

ช่วยเหลือในระดับชุมชนและสังคม ได้สะท้อนให้เห็นถึง *Rainman* และ *Molly* ที่ปรากฏว่ารัฐได้จัดให้มีสถานดูแลผู้ป่วยออทิสติก และทำหน้าที่ดูแลผู้ป่วยแทนครอบครัวของผู้ป่วย รวมทั้งสะท้อนให้เห็นจากความเป็นห่วงที่แพทย์มีต่อเรย์มอนด์ใน *Rainman* หรือความเป็นห่วงของแพทย์และบุรุษพยาบาลที่มีต่อมอลลี่ใน *Molly* ซึ่งในกรณีของมอลลี่ บุรุษพยาบาลได้เป็นผู้อธิบายให้พี่ชายของเธอตระหนักถึงคุณค่าความเป็นมนุษย์ของมอลลี่ และยอมรับสภาพของมอลลี่หลังการหยุดรักษาด้วยวิธีการล่าสุดที่เธอได้รับได้

ความสอดคล้องระหว่างข้อมูลทางการแพทย์กับเรื่องของผู้ป่วยออทิสติกในภาพยนตร์อีกประเด็นหนึ่ง ได้แก่ ประเด็นว่าด้วยลักษณะของผู้ป่วยออทิสติก ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วนย่อย ส่วนแรกคือ ลักษณะอาการที่ผู้ป่วยไม่สามารถสื่อสารกับบุคคลทั่วไปได้, ความไม่สามารถควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสม, การพูดคำหรือประโยคซ้ำ ๆ และการไม่ยอมรับหรือยืดหยุ่นต่อสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งลักษณะอาการเหล่านี้ล้วนแต่ปรากฏในตัวละครที่เป็นออทิสติก ทั้งเรย์มอนด์ใน *Rainman* มอลลี่ใน *Molly* และเด็กออทิสติกใน *Mercury Rising*

ลักษณะส่วนที่สองของผู้ป่วยออทิสติกที่ปรากฏในภาพยนตร์ ได้แก่ ความสามารถพิเศษของผู้ป่วยออทิสติกอย่างเรย์มอนด์ใน *Rainman* ที่มีความสามารถทางตัวเลขอย่างน่าทึ่ง โดยจากข้อมูลทางการแพทย์พบว่าเด็กออทิสติกบางคนจะมีทักษะความสามารถสูงในแง่ของตัวเลข การวาดรูป และจังหวะดนตรี (วินัดดา 2537: 14)

เรื่องของผู้ป่วยออทิสติกที่ถูกเล่าในภาพยนตร์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับข้อมูลทางการแพทย์ดังที่กล่าวแล้ว ได้สะท้อนให้เห็นถึงความรู้เรื่องผู้ป่วยของสังคมอเมริกัน พร้อมกับที่แสดงให้เห็นถึงความพยายามที่จะเผยแพร่ความรู้เรื่องผู้ป่วยออทิสติกให้เป็นที่ยอมรับในแวดวงที่กว้างขวางยิ่งขึ้นซึ่งในทัศนะของผู้เขียนความรู้เกี่ยวกับผู้ป่วยออทิสติกที่ปรากฏในภาพยนตร์นั้นไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าเป็นผลจากการที่สังคมอเมริกันมีความรู้เรื่องออทิสติกเป็นเวลานาน (อย่างน้อยที่สุดก็เริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 1962 ที่มีการตั้งสมาคมของพ่อแม่และผู้เกี่ยวข้องกับ

เด็กออทิสติกขึ้นในทวีปยุโรปและอเมริกา) ซึ่งการมีความรู้เกี่ยวกับผู้ป่วยออทิสติกเป็นเวลานานของสังคมอเมริกัน ได้สะท้อนให้เห็นจากการที่นักสังคมสงเคราะห์สามารถระบุได้เพียงชั่วขณะที่ได้เห็นเด็ก ดังที่แมรีแอน โจซัวร์ได้เล่าว่าเมื่อเธอพาโทนี่ลูกชายของเธอไปพบนักสังคมสงเคราะห์นั้น ครั้งแรกที่นักสังคมสงเคราะห์ได้เห็นและสังเกตลูกชายของเธอ ก็สามารถบอกได้ว่าโทนี่เป็นออทิสติก ทั้ง ๆ ที่โทนี่อายุยังไม่ถึง 2 ขวบ ซึ่งเป็นอายุที่เด็กจะแสดงพฤติกรรมออทิสติกให้เห็น และสามารถระบุได้ชัดว่าเด็กเป็นออทิสติก (โจซัวร์ 2544: 132)

3. เรื่องราวของผู้ป่วยออทิสติกในภาพยนตร์ไทย

ก่อนจะกล่าวถึงเรื่องราวของผู้ป่วยออทิสติกในภาพยนตร์ไทย ขอกล่าวถึงการเข้ามาของภาพยนตร์ในสังคมไทยสักเล็กน้อย โดยก่อนหน้าที่เทคโนโลยีภาพยนตร์จะเข้ามาในสังคมไทยนั้น วัฒนธรรมการบันเทิงที่มีอยู่และเป็นที่นิยมของสังคม ได้แก่ การฟ้อนรำ, ละคร, โขน, หนัง (แผ่นหนังสัตว์ที่แกะสลักเป็นตัวละครและเชิดให้ชมโดยใช้แสงทำให้เกิดเงาบนจอ พร้อมการพากย์และดนตรี ซึ่งเรารู้จักกันดีในชื่อ “หนังตะลุง” หรือ “หนังใหญ่”), การเชิดหุ่น, การละเล่นตามประเพณีต่าง ๆ เช่น เพลงเรือ, เพลงอีแซว, ลิเก ฯลฯ โดยมีข้อสังเกตว่า วัฒนธรรมการบันเทิงเหล่านี้จะแบ่งเป็นวัฒนธรรมของชนชั้นที่มีจารีตการแสดงที่ต่างกัน กล่าวคือ วัฒนธรรมหลวงของชนชั้นสูงที่มีแบบแผนการแสดงที่สลับซับซ้อน และวัฒนธรรมราษฎรซึ่งเน้นความสนุกสนานเพลิดเพลิน ไม่มีแบบแผนตายตัว (สุทธชัย 2535: 1-7)

ส่วนภาพยนตร์ซึ่งเป็นเทคโนโลยีของตะวันตกได้เข้ามาในไทยเพียง 2 ปีหลังจากที่ถือกำเนิดขึ้นในโลก กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2440 (ค.ศ. 1897) ได้มีชาวฝรั่งเศสนำภาพยนตร์เข้ามาฉายในเมืองไทยเป็นครั้งแรกในพระนครที่โรงละครของหม่อมเจ้าอลังการ แต่ยังไม่ได้มีการดำเนินการที่ต่อเนื่อง จนกระทั่งมีชาวญี่ปุ่นเข้ามาเปิดโรงภาพยนตร์อย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2445 (ค.ศ. 1902) โดยมีการเก็บเงินค่าดู ซึ่งโรงภาพยนตร์ของญี่ปุ่นเป็นที่นิยมของประชาชน จน

ทำให้เกิดการเปิดโรงภาพยนตร์ขึ้นมาแข่งขัน 2 โรง คือ โรงหนังวังพระองค์เจ้าปรีดา และโรงหนังพัฒนาการ ที่น่าสังเกตคือ การเข้ามาของภาพยนตร์ได้ทำให้ช่องว่างทางวัฒนธรรมการบันเทิงระหว่างชนชั้นลดลง เพราะภาพยนตร์ลือง่าย และสามารถที่จะชมได้ไม่ว่าจะเป็นชนชั้นใดก็ตาม⁷

นับจากภาพยนตร์และโรงภาพยนตร์เกิดขึ้นในสังคมไทยตราบจนถึงปัจจุบัน ผู้เขียนเห็นว่าคงไม่ต้องกล่าวถึงว่ามีภาพยนตร์ไทยจำนวนมากที่ผลิตและออกฉายให้คนไทยได้ชม ขณะเดียวกันก็ต้องขออนุญาตไม่พูดถึงตระกูลของภาพยนตร์ไทย เพราะผู้เขียนไม่มีความรู้เพียงพอและไม่พบข้อเขียนชิ้นใดที่จะช่วยให้ตนเองเกิดความกระจ่างเกี่ยวกับการแบ่งตระกูลของภาพยนตร์ไทยเพียงพอ โดยประเด็นสำคัญที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกล่าวคือ จากประสบการณ์การชมภาพยนตร์ไทยเท่าที่ผู้เขียนมีอยู่ (ราว ๆ 15-20 ปี ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยาวนานเมื่อเทียบกับอายุของภาพยนตร์ไทย และผู้เขียนขอยอมรับว่าหนังไทยที่ตนเองเคยดูมีจำนวนน้อยมาก ไม่น่าจะถึง 10 เปอร์เซนต์ของหนังไทยที่ผลิตและออกฉายในช่วง 15-20 ปี ที่ผู้เขียนชมภาพยนตร์ไทยด้วยซ้ำ) พบว่า “ไม่มี” ภาพยนตร์ไทยที่กล่าวถึงเรื่องของผู้ป่วยออทิสติกเลย

การไม่มีภาพยนตร์ไทยที่กล่าวถึงเรื่องราวของผู้ป่วยออทิสติก (เท่าที่ผู้เขียนพอจำได้ ผู้เขียนเคยเห็นเรื่องราวของเด็กออทิสติกและผู้ปกครองเด็กออทิสติกในรายการทางโทรทัศน์ 2 ครั้ง ครั้งแรกในรายการ “เจาะใจ” ที่ออกอากาศทางช่อง 5 เมื่อหลายปีก่อน ครั้งหลังในรายการ “ลานบ้านลานเมือง” ของดร.เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง ที่ออกอากาศทางช่อง 9 หรือช่อง 11 เมื่อราวปีสองปีที่ผ่านมา) เป็นสิ่งที่ผู้เขียนคิดว่าไม่ใช่เรื่องแปลกด้วยเหตุปัจจัยหลายประการหลายระดับ

เหตุปัจจัยระดับพื้นผิวประการสำคัญคือ โรคออทิสซึมยังเป็นเรื่องเจ็บป่วยที่ใหม่มากสำหรับสังคมไทย ดังเห็นได้จากกรณีของคุณดนุช ตันมณี (นามปากกา) คุณแม่ของรุ้ววัณน์ ตันมณี ที่ป่วยเป็นออทิสติก ได้เล่าว่าเมื่อ

7. เรื่องเดียวกัน: 7-8; โรงละครของหม่อมเจ้าอลังการ ที่ผู้เขียนระบุว่าเป็นที่ฉายภาพยนตร์ครั้งแรกในเมืองไทย อ้างอิงจาก ชาญวิทย์ และวรรณ 2536: 89.

หมอบอกว่าลูกของเธอเป็นออทิสติก เธอรู้สึกแปลก ๆ และนึกไปถึงคำว่า "ออโตเมติก" ซึ่งหมายถึง "อัตโนมัติ" (दननुख 2544: 16) เช่นเดียวกับที่คุณพนัส นายสีศิริ คุณพ่อของลูกชายออทิสติก 2 คน ได้บอกว่า เขารู้สึกตอนที่รู้ว่าลูกคนแรกเป็นออทิสติก ไม่รู้ว่าออทิสติกคืออะไร ส่วนคุณพ่อของเด็กออทิสติกอีกคนหนึ่งซึ่งปัจจุบันเป็นนายกสมาคมผู้ปกครองบุคคลออทิสซึม (ไทย) และประธานสมาคมพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย คุณชูศักดิ์ จันทยานนท์ ได้เล่าถึงความรู้สึกของเขาตอนที่รู้ว่าลูกเป็นออทิสติกว่า เขารู้สึกสับสน เนื่องจากข้อมูลในตอนนั้น (เกี่ยวกับโรคออทิสซึม-ผู้เขียน) มีน้อยมาก (เรื่องเดียวกัน: 18) [ควรกล่าวด้วยว่าการเอยอ้างชื่อบุคคลทั้ง 3 ท่าน คือ คุณदननुख, คุณพนัส และคุณชูศักดิ์ ในที่นี้ ผู้เขียนยังไม่ได้ทำการขออนุญาตอย่างถูกต้องเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งเสี่ยงต่อการที่ผู้เขียนจะถูกฟ้องด้วยข้อหาทางกฎหมายหลายประการ หากแต่ผู้เขียนเห็นว่าการที่คุณदननुखได้เขียนหนังสือ และการที่คุณพนัสและคุณชูศักดิ์ให้สัมภาษณ์ใน*หมอชาวบ้าน* โดยการบอกชื่อเสียงเรียงนามทั้งในลักษณะนามปากกา (คุณदननुख) และนามจริง (คุณพนัส และคุณชูศักดิ์) ก็เพื่อให้เรื่องของเขา/เธอและเรื่องของลูกของเขา/เธอเป็นวิทยาทานแก่คนทั่วไป ดังนั้นผู้เขียนจึงขอเอยถึงนามของทั้ง 3 ท่านอย่างชัดเจน ไม่ซ่อนเร้น เพื่อให้เกียรติแด่ทั้ง 3 ท่าน และหวังว่าท่านทั้ง 3 จะไม่ถือสาเอาความผู้เขียนที่เขียนบทความนี้ด้วยเหตุผลด้านความรู้เป็นด้านหลัก ไม่ใช่มุ่งหวังหาประโยชน์ด้านอื่นใดจากเรื่องของท่านและบุตรของท่าน]

ไม่เพียงแต่ผู้ปกครองของเด็กออทิสติกเท่านั้น โรคออทิสซึมยังเป็นโรคที่ใหม่สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครู ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับเด็กโดยตรงอีกด้วย ดังปรากฏว่าครูบางคนอาจจะได้รับการบอกเล่าว่า เด็กออทิสติกคือเด็กปัญญาอ่อนที่เนื้อตัวสกปรก ไม่รู้ภาษา มีอารมณ์ดุเดือด ชอบทำร้ายคน ทำให้ครูกลัวเด็กออทิสติก (จิตติรักษ์ 2544: 57-58)

ส่วนในระดับชุมชนที่กว้างยิ่งขึ้น ทั้งในระดับสังคมทั่วไปและในระดับหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ช่วยเหลือเกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติกนั้น โรคออทิสซึม

8. เปิดใจครอบครัวออทิสติก. 2544. *หมอชาวบ้าน*, 23. 268 [สิงหาคม]: 17.

และเด็กออทิสติกก็ยังคงเป็นสิ่งที่ใหม่มากเช่นเดียวกัน ดังที่โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่เปิดโอกาสให้เด็กออทิสติกได้เรียนร่วมกับเด็กทั่วไป ต้องจัดให้มีการประชุมชี้แจงแก่ผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทุกปี เพื่อให้ทราบและเข้าใจว่าจะมีนักเรียนที่เป็นเด็กออทิสติกอยู่ในโรงเรียน เพื่อที่ผู้ปกครองนักเรียนจะได้ไม่มองว่าเด็กออทิสติกเป็นตัวประหลาด หรือ หลุดปากเรียกเด็กออทิสติกว่า “เด็กบ้า” (เรื่องเดียวกัน: 58) หรือที่คุณدنุช ตันมณี ได้เล่าว่า เมื่อเธอพบเด็กออทิสติกอายุไม่ถึง 3 ปีเต็ม และได้แนะนำให้ ผู้ปกครองเด็กนำเด็กไปทำสมุดประจำตัวคนพิการกับประชาสงเคราะห์ ในสมุด นั้นได้ลงบันทึกไว้ว่า เด็กเป็น “ปัญญาอ่อนแบบออทิสติก” ในขณะทำสมุดประจำ ตัวคนพิการของลูกชายของเธอและลูกชายของครูจ๊กที่ป่วยเป็นไฮเปอร์เล็กเซีย (เป็นอาการป่วยเนื่องจากความผิดปกติทางสมองเหมือนกับออทิสซึม แต่มีความ แตกต่างบางประการ) ลงบันทึกในสมุดไว้ว่า เด็ก 2 คนหลังเป็นพวก “พัฒนาการช้าระดับ 2” (دنุช 2544: 87-88) การที่สมุดคนพิการของเด็กที่ คุณدنุชพบและลูกชายของคุณ (รัฐวัฒน์) ที่ป่วยเป็นออทิสติกลงบันทึกไว้ ต่างกัน ทั้งที่กรมประชาสงเคราะห์เป็นผู้ทำสมุดประจำตัวคนพิการเช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นระดับหนึ่งแล้วว่าโรคออทิสซึมเป็นเรื่องใหม่สำหรับกรมประชาสงเคราะห์

ความใหม่ของโรคออทิสซึมและเด็กออทิสติก ไม่เพียงแต่เห็นได้จากการลง บันทึกที่ต่างกันของเด็กออทิสติก 2 คน แต่ทว่าการบันทึกในสมุดคนพิการของ เด็กว่าเป็นปัญญาอ่อนแบบออทิสติก ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ชี้ให้เห็นว่าโรคออทิสซึม และเด็กออทิสติกเป็นเรื่องใหม่สำหรับกรมประชาสงเคราะห์ เนื่องจากในทางการแพทย์แล้ว เด็กออทิสติกกับเด็กปัญญาอ่อนมีข้อแตกต่างกัน ในแง่ที่ว่าเด็ก ปัญญาอ่อนชนิดรุนแรงส่วนหนึ่งจะมีอาการแบบเดียวกับออทิสติก แต่พบได้น้อย และโดยทั่วไปเด็กปัญญาอ่อนจะมีปัญหาในการใช้คำ การสื่อสาร แต่ยังไม่ เล่นแบบสนุกไปกับกลุ่มเพื่อน ๆ ได้ หรือใช้ท่าทางเพื่อสื่อความหมายได้ (วินัดดา 2537: 26) ขณะที่เด็กออทิสติกใช้ท่าทางเพื่อสื่อความหมายไม่ได้ หรือถ้าจะยืม คำพูดของสามีของคุณدنุช ตันมณี ซึ่งเป็นแพทย์ก็คือ โรคออทิสซึมเป็นความ ผิดปกติทางสมองที่ร้ายแรงยิ่งกว่าปัญญาอ่อน และปัญญาอ่อนยังมีการเรียนรู้ โลกภายนอก แต่เด็กออทิสติกจะอยู่กับตัวเองเท่านั้น (دنุช 2544: 16-17)

ส่วนเหตุปัจจัยในระดับลึก อันได้แก่ รากฐานความคิดเกี่ยวกับความผิดปกติทางสังคมของมนุษย์ของสังคมไทยนั้น ในที่นี้ผู้เขียนคิดว่า ความผิดปกติของผู้ป่วยออทิสติก เป็นความผิดปกติทางสมองซึ่งเป็นอวัยวะที่อยู่ในร่างกาย ไม่ใช่เกิดขึ้นที่องคาพยพภายนอกที่เห็นได้ด้วยตาเปล่า และความผิดปกติของผู้ป่วยออทิสติกที่พอเห็นด้วยตาเปล่า ก็คือความผิดปกติในเรื่องภาษาและการสื่อความหมาย อันเป็นกลไกของการติดต่อระหว่างปัจเจกบุคคลกับสังคม ดังนั้น การพิจารณาถึงเหตุปัจจัยระดับฐานรากของการไม่ปรากฏเรื่องราวของผู้ป่วยออทิสติกในภาพยนตร์ไทย น่าจะมองถึงรากฐานความคิดเกี่ยวกับความผิดปกติทางสังคมของมนุษย์เป็นแกน) สังคมไทยระยะแรกมอง/อธิบายคนที่มีความผิดปกติทางสังคมว่าบุคคลนั้นเป็น “บ้า” และมีวิธีการจัดการกับคนที่พิจารณาว่า “บ้า” โดยการรักษาพยาบาลหรือคุมขังในสถานที่ที่เรียกว่าโรงพยาบาลคนเสียจริตหรือโรงพยาบาลโรคจิต (สมเกียรติ 2531: 43-45) (ซึ่งต่อมาภายหลังได้ขยายยาสถานที่และเปลี่ยนชื่อเป็น “โรงพยาบาลสมเด็จพระยา” ปัจจุบันตั้งอยู่ที่บริเวณเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร และได้มีการตั้งโรงพยาบาลลักษณะเดียวกันขึ้นในหลายจังหวัดของประเทศไทย) จนกระทั่งระยะต่อมาได้ขยายงานลงมาครอบคลุมถึงการตรวจรักษาเด็กที่มีอาการผิดปกติทางสังคม โดยแยกหน่วยงานที่ตรวจรักษาเด็กออกจากโรงพยาบาลสมเด็จพระยา ไปตั้งเป็นศูนย์สุขวิทยาจิต ในปี พ.ศ. 2496 (จำลอง 2522: 379-380) (โรงพยาบาลคนเสียจริต ตั้งในปี พ.ศ. 2448 แต่ก่อนหน้านั้นได้เปิดรับคนป่วยมาตั้งแต่ พ.ศ. 2432 แต่ยังไม่เป็นโรงพยาบาลอย่างเป็นทางการ)

ในส่วนที่เป็นการศึกษาวิชาว่าด้วยการแพทย์เกี่ยวกับโรคจิตและสุขภาพจิตที่เรียกว่า วิชา “จิตเวชศาสตร์” นั้น การศึกษาอย่างเป็นกิจลักษณะเริ่มตื้นขึ้นเมื่อมีการจัดตั้งภาควิชาจิตเวชศาสตร์ขึ้นในคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อปี พ.ศ. 2513 ซึ่งต่อมาภายหลังจึงได้มีการก่อตั้งภาควิชาจิตเวชศาสตร์ขึ้นในคณะแพทยศาสตร์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (เรื่องเดียวกัน: 381)

รากฐานความคิดเกี่ยวกับความผิดปกติทางสังคมของมนุษย์ของสังคม

ไทยที่มอง/อธิบายว่า คนที่มีความผิดปกติทางสังคมคือ “คนบ้า” ซึ่งเป็นความคิดที่ได้หยั่งรากลึกในสังคมไทยอย่างยาวนาน (ขณะที่ตัววิชาว่าด้วยความผิดปกติทางสังคมกลับเพ่งลงหลักปักฐานอย่างจริงจังเพียงระยะสั้น ๆ) ได้มีผลต่อทัศนคติการมองเด็กออทิสติกว่าเป็นเด็ก “บ้า” อันเห็นได้จากกรณีที่โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ต้องชี้แจงให้ผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทราบว่าจะมีเด็กออทิสติกเรียนร่วมด้วย เพื่อไม่ให้มีใครหลุดปากเรียกเด็กออทิสติกว่าเป็นเด็กบ้าตามที่ได้กล่าวแล้ว

ด้วยเหตุปัจจัยที่โรคออทิสซึมและเด็กออทิสติกเป็นเรื่องใหม่ในสังคมไทย และรากฐานความคิดของสังคมไทยที่มอง/อธิบายคนที่ผิดปกติทางสังคมว่าเป็น “คนบ้า” ผู้เขียนจึงไม่รู้สึกระส่ำระสายใจที่ไม่พบภาพยนตร์ไทยที่มีเรื่องราวของผู้ป่วยออทิสติก โดยในทางกลับกันกลับสามารถพบเรื่องราวของคนบ้าหรือมีอาการคล้ายคนบ้าในภาพยนตร์ไทยหลายเรื่อง อาทิ “หลังคาแดง” (นำแสดงโดยธงไชย แมคอินไตย์, จินตรา สุขพัฒน์) หรือ “มือ/ปืน/โลก/พระ/จัน” (นำแสดงโดยสมชาย เข็มกลัด, เทพ โพธิ์งาม, หม่ำ จ๊กมก)

4. ข้อเสนอแนะว่าด้วยวิธีการรวบรวมและนำเสนอเรื่องราวของผู้ป่วยออทิสติกในภาพยนตร์ไทย

ดังที่กล่าวแล้วว่าผู้เขียนไม่พบภาพยนตร์ไทยที่กล่าวถึงเรื่องราวของผู้ป่วยออทิสติก ขณะที่เรื่องดังกล่าวมีอยู่ในภาพยนตร์ตะวันตก ซึ่งประเด็นเรื่องการปรากฏเรื่องราวของผู้ป่วยออทิสติกในภาพยนตร์ เป็นประเด็นที่ผู้เขียนเห็นว่าเป็นประเด็นที่มีความสำคัญในการเผยแพร่เรื่องราวของผู้ป่วยออทิสติกให้เป็นที่รับรู้ร่วมกันอย่างถูกต้องในสังคม อันจะช่วยให้เด็กออทิสติกและผู้ปกครองของเด็กออทิสติกได้รับความช่วยเหลือและความเข้าใจจากชุมชนและสังคม ซึ่งเป็นหัวใจของการช่วยเหลือผู้ป่วย พร้อมทั้งเป็นกำลังใจให้พ่อแม่ผู้ปกครองของผู้ป่วยยืนหยัดอยู่ได้ (จากประสบการณ์ส่วนตัวของผู้เขียน ผู้เขียนทราบว่าผู้ปกครองของเด็กออทิสติกต้องต่อสู้กับความทุกข์ที่มีลูกเป็นออทิสติก พร้อม ๆ กับที่ต้องสู้กับความไม่เข้าใจเด็กออทิสติกของคนส่วนใหญ่) ทั้งนี้เนื่องจาก

เหตุผลที่มีความเกี่ยวเนื่องกัน 2 ประการ ประการแรก ได้แก่ เหตุผลที่กล่าวไว้ตั้งแต่ตอนต้นของบทความแล้วว่า “ภาพ” เป็นภาษาที่บอกเล่าหรือบรรยายเรื่องราวต่าง ๆ ได้ ซึ่งถึงตรงนี้ผู้เขียนขอเพิ่มเติมอีกว่า เป็นภาษาที่บอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่เข้าใจได้ง่ายที่สุด เพราะมองเห็นได้ด้วยตา และเข้าสู่สมองได้โดยตรง ไม่ต้องแปลงสัญญาณจากตัวอักษรเป็นภาพในสมองอีกครั้งหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีของภาพยนตร์ซึ่งให้ทั้งภาพที่เคลื่อนไหว พร้อมแสง สี และเสียง

เหตุผลประการที่สอง ได้แก่ สถานะของภาพยนตร์ที่มีหน้าที่เป็นสื่อในการนำเสนอข่าวสาร พร้อมทั้งทำหน้าที่เป็นตัวข่าวสารด้วยในเวลาเดียวกัน⁹

เพราะฉะนั้น ภาพยนตร์ควรจะมียุทธศาสตร์ในการช่วยเหลือผู้ป่วยออทิสติกที่ตกอยู่ในฐานะคนชายขอบของสังคม กล่าวคือ เป็นคนที่ถูกสังคมคนทั่วไปมองว่าเป็นพวกแปลกแยก ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วผู้ป่วยออทิสติกก็เป็นสมาชิกของสังคมมนุษย์เช่นเดียวกับคนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ป่วยออทิสติกที่อยู่ห่างไกลจากกรุงเทพฯ และเมืองใหญ่ ๆ ที่ยังเป็นคนชายขอบที่ไม่เพียงแต่ถูกมองอย่างแปลกแยกของคนส่วนใหญ่เท่านั้น หากแต่ยังห่างไกลจากความช่วยเหลือของภาครัฐอย่างค่อนข้างมาก¹⁰

ส่วนวิธีการรวบรวมข้อมูลและการนำเสนอเรื่องราวของผู้ป่วยออทิสติก ผู้เขียนเห็นว่า วิธีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้ป่วยออทิสติก อาจทำได้โดยวิธีการวิจัยสำรวจ โดยการสัมภาษณ์ที่มุ่งเน้นที่ตัวผู้ปกครองของผู้ป่วยออทิสติก และตัวผู้ป่วยออทิสติก ในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งเป็นการเฉพาะ เช่น ชีวิตประจำวัน, ความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง ฯลฯ หรือการสัมภาษณ์ที่ไม่เน้นที่ตัวผู้ปกครองของผู้ป่วยออทิสติกและผู้ป่วยออทิสติกโดยตรง แต่สัมภาษณ์บุคคลที่มีความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและผู้ป่วยในระดับต่าง ๆ กัน ในหัวข้อเฉพาะหรือทัศนะทั่วไปที่เขา/เธอมีต่อผู้ปกครองของผู้ป่วยและตัวผู้ป่วย หรืออาจจะสัมภาษณ์ผู้

9. สถานะของภาพยนตร์ที่เป็นทั้งสื่อในการเสนอข่าวสารและตัวข่าวสาร เป็นแนวคิดที่ผู้เขียนนำมาจากแนวคิดเรื่องการสื่อสารมวลชนของนักคิดด้านการสื่อสารมวลชนชื่อดังของโลกตะวันตก Marshall McLuhan.

10. โปรตุเกส ดนุช 2544.

ปกครองของผู้ป่วยออทิสติกโดยตรง แต่ไม่มุ่งเน้นหัวข้อใดเป็นการเฉพาะ¹¹ โดยในการรวบรวมข้อมูลโดยการวิจัยสำรวจด้วยการสัมภาษณ์นี้ ผู้เขียนมีข้อแนะนำในการตีความที่สัมภาษณ์ตัวผู้ป่วยออทิสติก ผู้สัมภาษณ์จะต้องเลือกตัวผู้ป่วยที่สามารถพูดสื่อสารได้ในระดับที่คนทั่วไปพอจะเข้าใจได้ ซึ่งมีผู้ป่วยออทิสติกจำนวนไม่น้อยเลยที่สามารถพูดด้วยภาษาที่ไม่ใช่ภาษาของตนเอง หรือพูดภาษาของตนเองเพียงเล็กน้อย และคนทั่วไปที่ได้ฟังคำพูดของเขา/เธอสามารถเข้าใจได้ เพียงแต่ผู้สัมภาษณ์จะต้องให้คำถามแก่ผู้ปกครองหรือครูของผู้ป่วยล่วงหน้า เพื่อให้ไปทำการซักซ้อมคำตอบกับผู้ป่วยเสียก่อน และในเวลาสัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์ต้องไม่สลับลำดับของคำถามไปจากคำถามที่ให้ผู้ปกครองหรือครูของผู้ป่วยไปก่อนหน้า เพราะต้องไม่ลืมว่าผู้ป่วยออทิสติกยังไม่สามารถเข้าใจคำถามที่ผู้สัมภาษณ์ตั้งไว้ทั้งหมด ถ้าไม่มีผู้ปกครองหรือครูเตรียมคำตอบให้ เช่นเดียวกับที่ผู้ป่วยไม่สามารถตอบคำถามที่สลับข้อได้ เพราะเป็นสิ่งที่ซับซ้อนเกินความเข้าใจของเขา/เธอ

นอกเหนือจากวิธีการวิจัยสำรวจ อีกวิธีการหนึ่งที่น่าจะใช้รวบรวมข้อมูลได้ดีก็คือ วิธีการทางประวัติศาสตร์บอกเล่าที่ใช้การสัมภาษณ์ซักถามบรรดาพยานผู้รู้เห็นเรื่องราวต่าง ๆ แล้วเรียงร้อยคำบอกเล่าเข้าด้วยกันเป็นเรื่องราว (สุมาลี และสุกัญญา 2536: 75) โดยหลักการปฏิบัติในการรวบรวมข้อมูลด้วยผู้ป่วยออทิสติก ด้วยวิธีการนี้ก็ไม่ได้แตกต่างจากที่ผู้เขียนได้กล่าวแล้วในส่วน of วิธีการวิจัยสำรวจ

หลังจากรวบรวมข้อมูลได้แล้ว ในส่วนของวิธีการเสนอในภาพยนตร์ ผู้เขียนคิดว่า ภาพยนตร์สามารถนำเสนอเรื่องราวของผู้ป่วยออทิสติกได้ใน 2 รูปแบบ/แนวทางด้วยกัน รูปแบบหรือแนวทางแรกคือ การนำเสนอแบบภาพยนตร์บันเทิงคดี ที่นำเอาข้อมูลเกี่ยวกับผู้ป่วยออทิสติกที่ได้ ผสมผสานเข้ากับจินตนาการของผู้กำกับ พูดเป็นเนื้อเรื่องของตัวละครที่เป็นออทิสติก หรือเกี่ยวข้องกับตัวละครที่เป็นออทิสติก และสัมพันธ์กับตัวละครอื่น ๆ ภายใต

11. วิธีการวิจัยสำรวจโดยการสัมภาษณ์ที่กล่าวถึงนี้ ประยุกต์จาก Frankfort-Nachmias 1976: 224-225.

สถานการณ์หรือสถานที่หนึ่ง ๆ โดยอาจอาศัยภาพยนตร์อเมริกันอย่าง *Rain-man*, *Mercury Rising*, *Molly* หรือ *Forest Gump* เป็นแนวทาง/ตัวแบบ

แนวทางหรือรูปแบบที่สองคือ การนำเสนอแบบภาพยนตร์สารคดีที่ถ่าย/แสดงให้เห็นภาพชีวิตของผู้ป่วยออทิสติกและผู้ปกครองของผู้ป่วยในหนึ่งวันให้ผู้ชมภาพยนตร์ได้เห็น ไม่เช่นนั้นก็ถ่ายภาพขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้ป่วยออทิสติกให้ผู้ชมภาพยนตร์ได้เห็นทั้งเรื่องราวของผู้ป่วยออทิสติกและผู้ปกครอง ญาติ มิตร ผู้เกี่ยวข้องกับผู้ป่วย ตลอดจนเรื่องราวของการทำภาพยนตร์เกี่ยวกับผู้ป่วยออทิสติกที่ผู้ชมกำลังได้รับชมอยู่ โดยอาศัยเทคนิคการตัดภาพสลับระหว่างเรื่องราวขององค์การออทิสติก การให้สัมภาษณ์ของผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องกับผู้ป่วย และภาพการทำงานในการรวบรวมข้อมูลของผู้ทำภาพยนตร์ โดยไม่จำเป็นต้องเรียงตามลำดับของสิ่งที่เกิดขึ้นให้ผู้ชมภาพยนตร์ปะติดปะต่อเรื่องราวด้วยตนเอง เพื่อให้ภาพยนตร์สารคดีมีอรรถรสในการชมยิ่งขึ้น ซึ่งวิธีการนำเสนอที่อาศัยเทคนิคการตัดภาพสลับนี้อาจอาศัยภาพยนตร์เรื่อง *Looking for Richard* ที่กำกับและนำเสนอแสดงโดยอัล ปาซิโน (โดยดัดแปลงมาจากบทละครของวิลเลียม เช็คสเปียร์ เรื่อง *Richard III*) เป็นแนวทาง/ต้นแบบ

บทส่งท้าย

ผู้เขียนมีสิ่งที่คิดว่าควรกล่าวเพื่อปิดท้ายบทความนี้อีก 3 เรื่อง

เรื่องแรก คือ สถานที่ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ป่วยออทิสติกแก่ผู้สนใจ และอาจเป็นหนึ่งในสถานที่ที่ใช้เป็นที่ถ่ายทำบางส่วนของภาพยนตร์ไทยเกี่ยวกับผู้ป่วยออทิสติกที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยสถานที่ดังกล่าว ได้แก่ โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ ซึ่งเป็นสถานที่ที่ให้การรักษาและให้ความช่วยเหลือ ฝึกฝนกิจกรรมการเรียนรู้แก่เด็กออทิสติก โดยตั้งอยู่เลขที่ 61 ซอยเทศบาล 19 ถนนสุขุมวิท ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ และสถานที่อีกแห่งหนึ่ง ได้แก่ สมาคมผู้ปกครองบุคคลออทิสซึม (ไทย) ตั้งอยู่ที่

โรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ ซอยวัดดงมูลเหล็ก แขวงบ้านช่างหล่อ เขตบาง-
กอกน้อย กรุงเทพฯ

เรื่องที่สอง คือ สถานะของบทความนี้ ผู้เขียนได้พยายามบอกถึงสถานะ
ของบทความนี้ไว้ตั้งแต่ตอนต้นว่า บทความนี้เป็นความพยายามที่จะพิจารณา
ความสัมพันธ์ระหว่างภาพยนตร์กับประวัติศาสตร์ หรือประวัติศาสตร์กับ
ภาพยนตร์ในเชิงประวัติศาสตร์บอกเล่า โดยอิงอยู่กับแนวคิดของนักประวัติ-
ศาสตร์และนักวิชาการตะวันตกอย่างแดน ไชป์ และเฮเดน ไวท์ ในระดับหนึ่ง
และผู้เขียนขอกล่าวเพิ่มเติมอีกนิดหนึ่งว่า เรื่องราวในบทความนี้น่าจะเป็นส่วน
หนึ่งของประวัติศาสตร์สังคม (Social History) ตามคำนิยาม “ประวัติศาสตร์
สังคม” ของนักประวัติศาสตร์สมัยใหม่¹² ในอีกทางหนึ่งบทความนี้พยายาม
แสดงให้เห็นว่า การศึกษาประวัติศาสตร์ สามารถทำได้โดยพิจารณาภาพยนตร์
ในฐานะหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เนื่องจากเนื้อเรื่องของภาพยนตร์ส่วนหนึ่งมี
ความสอดคล้องถูกต้องตามข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ และสามารถใช้ในการ
พิจารณาทัศนะหรือความคิดของสังคมในประเด็นที่(ถูก)เสนอในภาพยนตร์

เรื่องสุดท้าย ซึ่งผู้เขียนขอหยิบยกเป็นการปิดท้ายบทความนี้คือ ทัศนะ
ของโลวาส (Lovass) นักวิชาการแห่งมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย (UCLA)
สหรัฐอเมริกา ผู้ซึ่งทำการศึกษาดลองและบำบัดเด็กออทิสติกอย่างต่อเนื่อง
และทัศนะแพทย์หญิงเพ็ญแข ลิ้มศิลา แห่งโรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์
โดยโลวาสได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับเด็กออทิสติกไว้ว่า เด็กออทิสติกคือผู้ที่เกิดมา
เพื่อปกป้องคนทั่วไปจากอนาคตที่ไม่แน่นอน ไม่สามารถทำนายได้¹³ ส่วน
แพทย์หญิงเพ็ญแขได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเด็กออทิสติกไว้ว่า การให้ความรัก ความ
เมตตา และความอบอุ่น (รวมทั้งความเข้าใจ-ผู้เขียน) แก่เด็กออทิสติก เป็นสิ่ง
ที่ช่วยให้เด็กออทิสติกมีพัฒนาการมากขึ้น (จิตติธวัช 2544: 63) ดังนั้นการ
อธิบายเรื่องราวของผู้ป่วยผ่านทางภาพยนตร์และโทรทัศน์ ด้วยข้อมูลที่ถูกต้อง

12. โปรดดูรายละเอียด คำอธิบาย ประวัติศาสตร์สังคม หรือ Social History ของนัก-
ประวัติศาสตร์สมัยใหม่ ใน Gardiner 1994: 42-57.

13. โปรดดูบทสัมภาษณ์ของโลวาส ซึ่งคุณคุณุช ดันมณี แปลไว้ในอินเตอร์เน็ต ที่เว็บไซต์
<<http://www.autisticthailand.com>>

และอธิบายในมิติทางประวัติศาสตร์ (กาลเทศะ) น่าจะสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับผู้ป่วย อันจะช่วยให้ผู้ป่วยที่เปรียบได้กับคนขายของของสังคมได้มีที่ยืนในสังคม เจกเดียวกับคนขายของกลุ่มอื่นที่เริ่มมีพื้นที่ทางสังคมเป็นของตนเองบ้างแล้ว

บรรณานุกรม

- กฤษฎา เกิดดี. 2541. *ประวัติศาสตร์ภาพยนตร์: การศึกษาว่าด้วย 10 ตระกูลสำคัญ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ หสน.ห้องภาพสุวรรณ.
- จำลอง ดิษยวณิช. 2522. *จิตเวชศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่: โรงพิมพ์ พระสิงห์การพิมพ์.
- จิตติรักษ์ พุกจินดา. 2544. เป็นไม่ยาก หากจะเป็น.....ครูสอนออสติติก. *วารสารวิชาการ*, 4. 3 [มีนาคม]: 57-58.
- โจซัวร์, แมรีแอน. 2544. ลูกฉันเป็นออสติซึม. แปลโดย โสภาพรรณ รัตนัย. *แม่และเด็ก*, 24. 349 [มีนาคม]: 131-133.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, และวรรณิ์ สำราญเวทย์. 2536. ภาพยนตร์ไทยกับการ "สร้างชาติ": "เลือดทหารไทย-พระเจ้าช้างเผือก-บ้านไร่เรา." *วารสารธรรมศาสตร์*, 19. 2 [พฤษภาคม-สิงหาคม]: 89-112.
- ดนุช ตันมณี. 2544. *เมื่อลูกเป็นออสติติก*. กรุงเทพฯ: คลินิกสุขภาพ.
- ทอพอเลอร์, อัลวิน. 2533. *คลื่นลูกที่สาม*. แปลโดย รจิตลักษณ์ แสงอุไร, และคณะ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: Global Brain.
- บาร์ตส์, โรลิ่งค์. 2538. โวหารของภาพ. แปลโดย ประชา สุวิธานนท์. *วารสารธรรมศาสตร์*, 21. 2 [พฤษภาคม-สิงหาคม]: 110-129.
- ประชา สุวิธานนท์. 2540. *แลเนื้อเถื่อนหนัง: รวมบทวิจารณ์ภาพยนตร์จากนิตยสาร "สารคดี"*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- เปิดใจครอบครัวออสติติก. 2544. *หมอชาวบ้าน*, 23. 268 [สิงหาคม]: 17.
- พิเศษ เจียจันทร์พงษ์. 2542. *สุริโยไท ประวัติศาสตร์จากภาพยนตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ฟรีดเดอร์ พับลิชชิง.
- รัตนา จักกะพาก. 2542 - 2543. ความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ภาพยนตร์. *หนังไทย*, 2. 7 [ตุลาคม 2542 - มีนาคม 2543]: 11.
- ศุภวิทย์ ถาวรบุตร. 2544. *หนังจีนกับวัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์ไทย*. *ศิลปวัฒนธรรม*, 22. 4 [กุมภาพันธ์]: 54-61.
- สมเกียรติ วันทะนะ. 2531. บ้า (ตอนที่ 1). *จดหมายข่าวสังคมศาสตร์*, 10. 4

[พฤษภาคม-กรกฎาคม]: 43-45.

- สุธัช ยิ้มประเสริฐ. 2535. ประวัติศาสตร์การบันเทิงสมัยใหม่ของไทย. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง “หนึ่งศตวรรษสยามใหม่กับเส้นทางสู่นาคต.” จัดโดยโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าร่วมกับสมาคมประวัติศาสตร์ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. ณ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, จังหวัดนครนายก, วันที่ 14-16 กุมภาพันธ์ 2535
- สมาลี บำรุงสุข, และสุกัญญา บำรุงสุข. 2536. ประวัติศาสตร์บอกเล่ากับการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์. *วารสารสุโขทัยธรรมาราช*, 6. 1 [มกราคม-เมษายน].

วินัดดา ปิยะศิลป์. 2537. *คู่มือสำหรับพ่อแม่เพื่อเด็กออทิสติก*. กรุงเทพฯ: บริษัทแปลน พับลิชชิง จำกัด.

ออทิสติก. 2544. *หมอชาวบ้าน*, 23. 268 [สิงหาคม]: 10-16.

Frankfort-Nachmias, Chava. 1976. *Research methods in the social science*. Fourth ed. UK: Edward Arnold.

Gardiner, Juliet, ed. 1994. *What is history today?* London: The MacMillan Press Ltd.

Sipe, Dan. 1991. Media and public history: The future of oral history and moving image. *Oral History Review*, 19. 1-2 [Spring-Fall].

White, Hayden. 1973. *Metahistory*. Baltimore: John Hopkins University Press.